

«Panamaskipet»; brasilianeren Nelson får kjørt seg som blindpassasjer på skuta Lloyd Altamira i ungdomstrilogien «Den flygende brasilianer 1-3» – bare for å nevne noe.

■ I vinter returnerte Michelet til polare farvann, da Klassekampen trykket forfatterens reisebrev fra Sydpolen, der han blant annet besøker nedlagte hvalfangststasjoner og går Norges polarhistorie etter i sømmene. Michelet har også gitt ut reiseboka «Grønland på langs» (1977).

NYANSER: Vi må vurdere Norges hvalfangst med mer enn et overflatisk blikk, vi må se hva den betydde, sier Jon Michelet, som nå gir ut sine arkisk/antarktiske reisebrev fra Klassekampen i bokform.

Er slektsgransking noe å utgi i bokform? Det beror naturligvis både på slekta og fortelleren.

En reise bakover i tid

BØKER

Amin Maalouf

«Opphav»
Oversatt av
Bente Christensen
roman, 411 s.
Pax 2006

anmeldelse

Amin Maalouf trenger flere gode ideer.

Libaneseren Amin Maalouf tre første bøker «Korstogene sett fra arabernes side», «Leo Afrikaneren» og «Samar-kand» er favoritter hos mange som har lest dem. Samtlige omhandler episoder i de muslimske kulturområder i løpet av det som i Europa kalles middelalderen. Maalouf skriver stort sett innenfor sjangeren historiske romaner, og hans storhet som forfatter har bestått i en lett-fattelig, men allikevel dypt-loddende omgang med originale ideer.

Amin Maaloufs kvalitetsmerke som historieforteller vises ved at han aldri forhaster seg eller snubler over for mange tanker av gangen. Men han har hele tiden vært helt avhengig av de virkelig gode ideene for å dekke over noen litterære svakheter, for han er ingen stor romanforfatter som sådan. Hans skikkelser – om det har vært fregjøringshelten Saladin, handelsmannen Leo eller dikteren Omar Khayyam – holdes oppe av sin plass i Historien, og det har vanligvis vært nettopp Historien selv, og ikke karakterenes indre liv, som har blåst liv i fortellingene. Maaloufs styrke har vært et godt blikk for enkeltskjebner i storpolitikens kontekst, og hans teknikk har vært å dikte livfulle hoffreportasjer og karavaneskrytninger fra deres perspektiv.

Maaloufs høyest premierte bok er «Tanios-klippen», som henter stoff fra en tvist mellom sultanen i Istanbul og pasjaen i Egypt på 1800-tallet, betraktet på avstand fra Libanon-fjellene av hans egne forfedre. Hans nyeste roman, «Opphav», er også en levedegjøring av hans eget stamtre, som på sett og vis er en logisk konsekvens av hans forkjærlighet for å finne råmateriale i virkelighetens arkiver og minnebøker.

I «Opphav» begynner en reise bakover i tid når det dukker opp en koffert med gamle brev og fotografier i foreldrene til Amins hus. Amin, som selv er fortelleren i den boken, får nysgjerrigheten såpass vekket at han oppsøker gjenlevende slektinger som kan kaste lys over familemysteriene fra fortiden. Størst interesse fatter

TIL CUBA: I «Opphav» glir Amin Maaloufs slektsgransking ofte over i en slags reiseberetning.

FOTO: AFP/SCANPIX

Amin for sin bestefar Botros. Han ble født i en liten landsby midt mellom Beirut og Damaskus, i dalen som er vuggen til hele slekta. Botros var en opprører som gikk uten hodeplagg og nektet å døpe sine barn. Han var hele livet sterkt engasjert i arbeidet med en konfesjonsfri skole han bestyrte. Disse moderne ideene han forfektet var slett ikke i utakt med strømningene ute i verden, og hans første barn ble oppkalt etter Kemal Atatürk, selv om det viste seg å være en pike.

Bestefarens bror, Gebrayel, reiste til Cuba og gjorde suksess som forretningsmann, og skrev stadig hjem og tryglet om hjemlig arbeidskraft i form av familiemedlemmer. Særlig ville han at broren Botros skulle komme over. Begge disse er for lengst borte når forfatteren sitter der med kofferten, og omstendighetene rundt Botros' reise er pirrende gåtefulle. Naturligvis reiser Amin til Cuba med adresser, brev og fotografier for å drive slektsgransking også i Havanna, og boken glir over i en slags reiseberetning.

Amin Maalouf har tidligere helst beskjeftiget seg med korsfarere, fyrster, diktere og vitenskapsmenn, mennesker som har glimret i sin egen skjebnes storhet. Deres vurderinger og handlinger har hatt så vidtrekkende konsekvenser at noen dypere psykologisering ikke har vært nødvendig. I «Opphav» beveger han seg blant vanlige mennesker, og det har nok stilt større krav til ham.

Forfatteren har denne gang gått delvis bort fra sin egen vinneroppskrift, nemlig å ta

utgangspunkt i en dramatisk historisk kontekst. Det mest vellykkede portrettet han tegner er det av den radikale bestefaren Botros. Gjennom ham lykkes Maalouf til en viss grad med å presentere de nye ideene fra Ungtyrkernes og senere Atatürks frammarsj, samtidig som Botros personifiserer Libanons spesielle rolle som et liberalt og religiøst sammensatt land. Den første verdenskrigen etterfølges for eksempel av at Libanon blir fransk mandat-område, noe som får konsekvenser for Botros' religion-snytrale skole.

Libanesere har alltid vært dyktige handelsmenn og et farende folk, og de utgjør er en unik nasjon som synes å lykkes overall. Det er derfor ikke så overraskende at grandonkel Gebrayel klarte seg godt i utlendighet. Men Amin Maalouf innlater seg egentlig ikke på å gi en tilstrekkelig forklaring på dette. På Cuba greier han ikke å se ut over sitt selvpålagte oppdrag, og blir lett sjarmert av karibiske smil. Denne øya er langt mer sammensatt og spennende enn det som blir servert her.

Amin Maalouf, som har bodd i Paris i en årrekke, har tilsynelatende hatt en overordnet

«Det er faktisk vanskelig å se hvordan Amin Maalouf virkelig skal få blåst liv i sin litterære karriere igjen»

misjon med hele sitt forfatterskap, nemlig å nå lengst mulig ut med en sivilisatorisk beskrivelse av muslimsk kultur og vitenskap. Hans suksess i vesten beviser at dette pedagogiske prosjektet har vært betimelig. Men tiden har nok løpt litt i fra ham, og han framstår nå mer som en snill lektor enn en gravende journalist. Det er faktisk vanskelig å se hvordan Amin Maalouf virkelig skal få blåst liv i sin litterære karriere igjen, ikke minst siden han truer med en oppfølger. Her trengs flere gode ideer.

Fredrik Giertsen

Don Martin & Supa Sayed

Ny EP «Motgift» ute nå.

Bestill for 50 kr + 10 kr porto fra bestillplate@gmail.com eller www.gatasp.no